

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Den romantiske skole i Tyskland (1873)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 371. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992357489392/facsimile.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

til et evigt Forbund mellem Hjerterne. — Republikken, paastaar han, har kun Ungdommens Fordom for sig; den gifte Mand fordrer Orden, Sikkerhed, Ro, ønsker at leve i en Familie, i et regelret Husvæsen og et «ægte Monarki». «For en Forfatning kan man kun interessere sig som for et Bogstav. Hvor ganske anderledes, naar Loven er Udtryk for en elsket, højagtet Persons Vilje. Man tør paa ingen Maade opfatte Monarken som den første Embedsmand. Han er ikke Borger, derfor heller ikke Embedsmand. Kongen er et til jordisk Skæbne ophøjet Menneske.»

Sammenligner man med saadanne Udtalelser de Digte af Shelley, hvortil Tyranniet i hans Fædreland foranledigede ham, ligesom dem, i hvilke han forherliger de italienske Revolutioner og Grækenlands Frihedskrig, saa har man den skarpest tænkelige Modsætning. Og man træffer den udpræget paa næsten alle Punkter: Novalis priser Sygdommen. Shelley siger: Det er vist, at Visdom er uforenelig med Sygdom, og at under Jordklimaternes nuværende Tilstand Sundhed i Ordets sande og omfattende Mening ligger udenfor det civiliserede Menneskes Række-Evne.

Novalis siger: «Vi tænker os Gud personlig, som vi tænker os selv personlige. Gud er netop ligesaa personlig og individuel som vi.» — Shelley siger: «Der gives ingen Gud. Denne Fornægtelse gælder dog kun en skabende Guddom. Formodningen om en Verdensaltet gennemtrængende og ligesom Altet evig Aand er uanfægtet deraf . . . Det er umuligt at tro, at den Aand, der gennemtrænger Universet, avlede en Søn med en jødisk Kvinde eller vrededes over Følgerne af en Nødvendighed, der er enstydig med ham selv. Den hele jammerlige Fabel om Djævelen, om Eva og om en Midler tilligemed Jødegudens barnagtige Forættelser er uforenelige med Astronomien. Hans Hænders Værk har aflagt Vidnesbyrd imod ham.»

Novalis priser Præstevælden og lovsynger Jesuiterne. Shelley siger: «Under mange Elendighedens og Mørkets Aarhundreder fandt Bibelens Lære ubetinget Tiltro; men endelig opstod Mænd, som fik Mistanke om, at den var Fabel og Løgn, og at Jesus langt fra at være en Gud kun havde været et Menneske som de selv. Men en talrig Klasse Mennesker, som drog og endnu bestandig drager umaadelig Vinding af hin Mening som herskende Folketro, sagde Mængden, at hvis den ikke troede paa Bibelen, vilde den blive evig fordømt, og gav sig til at brænde, fængsle og forgive alle fordomsfrie og alene staaende Forskere, der nu

og da opstod. Denne Klasse undertrykker dem endnu bestandig, forsaavidt Folket, der nu er mere oplyst, vil tilstede det . . . De samme Midler, der har støttet enhver anden Tro, har støttet Kristendommen: Krig, Fængsling, Snigmord og Løgn, Gerninger af eksempelløs og utrolig Raahed har gjort den til, hvad den er. Det Blod, som Bekenderne af Barmhertighedens og Fredens Gud har udstøst siden hans Religions Indførelse, vilde sandsynligvis være tilstrækkeligt til at drukne alle de Tilhængere af andre Sekter, som overhovedet bor paa Jorden.»

Man ser af de anførte Citater, som kunde forøges med utallige andre, at der mellem Novalis med hans indadvendte Gemytsliv og Shelley med hans udadvendte Frihedstrang finder den mest fuldstændige Modsætning Sted.

Dette er da de to Digttere, man har villet udgive for Tvillingaander. Som lyriske Digttere staar de begge højt, om end Shelley er en digterisk Genius af mangefold højere Rang. Men selv om Novalis som Digtter kom Shelley nærmere end han gør, hvor ringe er ikke det Maal af Sandhed, der findes i hans Værker, i Sammenligning med Indholdsværdien i Shelleys!

For Novalis var Sandheden Digt og Drøm, for Shelley var den Frihed. For Novalis var den en fast og mægtig Kirke, for Shelley var den et kæmpende Kætteri; for Novalis et Væsen, som beklædte Troner og Pavestole, for Shelley et Væsen uden Myndighed.

For ret at gøre Indtryk paa Menneskene, maa Sandheden, hvor ophøjet den end er, blive Menneske, blive Kød og Blod for dem. I ældre Biografier af Defoe, *Robinson Crusoes* Forfatter, fortælles det, at han i Juli 1703 for et Flyveskrifts Skyld blev dømt til at stilles i Gabestokken, efter at begge hans Øren var blevet skaarne af. I Gabestokken stillede paa den Tid Forbryderen med Hovedet ud igennem en Aabning, saa han ikke kunde bevæge det — og nu overlodes det til Mængden at være Profos; man bombarderede den Ud stillede med raadne Æbler, Kartofler, Appelsiner og deslige. Men da Dagen til Dommens Fuldbyrdelse kom, og da Defoes blege, mishandlede, lemlæstede Ansigt drivende af Blod viste sig i Gabestokken for den forsamlede Pøbel, da, saa underligt det lyder, blev der en Dødstavshed. Ingen kastede noget Æble, Ingen raabte et eneste forhaanende Ord. Defoe var altfor yndet af Mængden dertil. Men En af Hoben lod sig hidse i Vejret og satte en Krans om den